

Rahanpesun estämistä ja pakotteita koskeva seminaari

15.11.2024

Muutama pelisääntö / tiedotettava asia

- Kiitos runsaasta osallistumisesta!
- Kehotamme sekä paikalla että linjoilla olijoita olemaan aktiivisia.
- Ennakkoon on tullut runsaasti kysymyksiä. Pyrimme vastaamaan kysymyksiin suoraan esityksissä, mutta kovin tarkkarajaisiin ja pientä valvottavaryhmää koskeviin kysymyksiin ei voida tässä vastata.
- Kysymyksiä voi esittää myös esitysten aikana. Me moderoimme ja katsomme, mihin kysymyksiin vastataan.
- Tilaisuus tallennetaan ja tallenne sekä esitysmateriaalit julkaistaan Fivan sivuilla sen jälkeen, kun tallenteen tekstitys on valmistunut – arviolta noin viikon kuluttua. Niitä **ei ole mahdollista saada sähköpostilla**. Ongelmatilanteissa voi olla yhteydessä Finanssivalvonnan viestintään.

Päivän ohjelma

Avaus

Pekka Vasara, toimistopäällikkö

Keskeisiä nostoja uudesta rahanpesuasetuksesta (AMLR 2024/1624)

Jonna Ekström, johtava juristi

Finanssivalvonnan pakoteriskiarvio ja ajankohtaista pakotteista

Anssi Leisio, johtava asiantuntija

Tauko

Tekoälyn hyödyntäminen rahanpesun estämisessä valvojan näkökulmasta

Mikael Kuusisto, vanhempi valvoja

Fivan valvontahavainnot rahanpesun estämisestä

Niina Rossi, johtava valvoja

Rahanpesun estämisen toiminnan painopisteitä 2025 ja tilaisuuden yhteenveto

Pekka Vasara, toimistopäällikkö

Avaus

Pekka Vasara
Toimistopäällikkö

Finanssivalvonnan strategia 2023–2025

- Valvontamme on ennakoivaa ja johdonmukaista.
- Vaikuttavuutemme ja luottamus meihin on lisääntynyt ja sitä tuetaan viestinnän keinoin.
- Hyödynnämme dataa tehokkaasti valvonnassa ja päätöksenteossa.
- Hyödynnämme valvonnassa EU-yhteistyötä.
- Prosessimme ovat yhteisiä, yhtenäisiä ja tehokkaita.
- Laadukas analyysi mahdollistaa ennakoivan valvonnan.
- Tietojärjestelmät tehostavat toimintaamme.

- Operatiivinen johtamisemme on joustavaa.
- Organisaation toiminta ja resursointi on suunnattu pitkäjänteisesti ja riskiperusteisesti.
- Osaamisemme vastaa toimintaympäristön muutoksiin.
- Johtamisemme tukee työhyvinvointia.
- Meillä on kattavat ja kannustavat urapolku- ja kehitysmahdollisuudet.
- Hyvä työnantajakuvaamme edistää tuloksellista rekrytointia.

TALOUSKEHITYS

REGULAATIO

DIGITALISAATIO

KYBERUHAT

GEOPOLIITTINEN TILANNE

DEMOGRAFIA JA TYÖ

ILMASTONMUUTOS

Rahanpesun estäminen -toimiston vuosi 2024 tähän mennessä

- 4 valmistunutta tarkastusta
- 9 valvojan arviota, useita kontakteja valvottaviin erilaisissa muodoissa
- 2 hallinnollista seuraamusta
- Pakoteriskiarvio valmistunut
- VASP (Virtual asset service provider) riskiarvio valmistunut, yhteenveto julkaistaan pian
- Kuluttajaluotonantajien rahanpesun estämisen tilannetta koskeva tiedote
- Lainsäädäntötyötä:
 - AML-paketti ja kansallinen rahanpesusäätelyn kokonaisuudistus
 - Pankki- ja maksutilijärjestelmän uudistaminen
 - Tiedonvaihdon kehittäminen viranomaisten välillä

FIN-FSA
FINANSSIVALVONTA

Keskeisiä nostoja uudesta rahanpesuasetuksesta

Jonna Ekström
Johtava juristi, Sääntely ja riskit -ryhmän ryhmäpäällikkö

Esityksen sisältö

Johdatus aiheeseen

1. AML-paketti
2. Rahanpesuasetus – mitä, miten ja milloin

Keskeisiä nostoja rahanpesuasetuksen

1. soveltamisalasta
2. riskienhallintaa koskevista säännöksistä
3. asiakkaan tuntemista koskevista säännöksistä

AML-paketti ja rahanpesuasetus osana AML-pakettia

AML-paketti

EU:n rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisviranomaisen perustamista koskeva asetus (AMLA-asetus)

Rahanpesun torjuntaa koskeva asetus (Rahanpesuasetus/AMLR)

Kuudes rahanpesudirektiivi (AMLD6)

Maksun tiedot -asetuksen uudelleenlaadinta (TFR)

AML-paketin säätämisestä ja aikatauluista

Rahanpesuasetus – mitä, miten ja milloin?

1

Pyrkimyksenä on

- tehostaa EU:n rahanpesusäätelyn yksityiskohtaisuutta ja täsmällisyyttä ja
- vähentää niitä haittoja, jotka johtuvat siitä, että rahanpesudirektiivit on jäsenvaltioissa pantu täytäntöön eri tavoin

2

Asetus pitää sisällään ison osan nykyisin rahanpesudirektiiveillä säännellyistä asioista, erityisesti siltä osin kuin kyse on ilmoitusvelvollisia ja oikeushenkilöitä suoraan koskevasta sääntelystä

3

Rahanpesuasetuksen **soveltaminen alkaa kolmen vuoden päästä sen voimaantulosta**, jotta sitä täydentävät tekniset sääntelystandardit saadaan laadittua ja hyväksyttyä ennen soveltamisen aloittamista

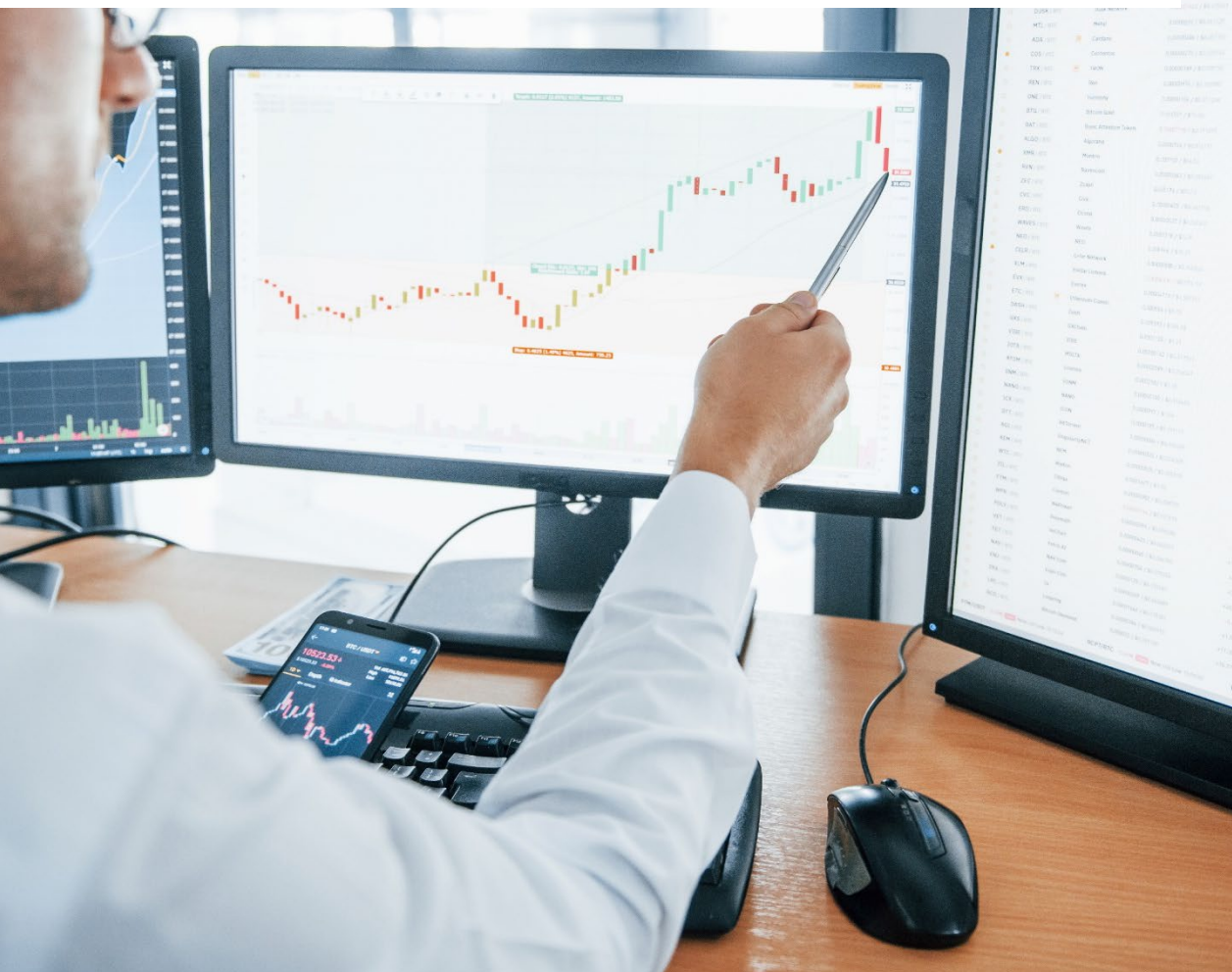
Kansallisen rahanpesusäntelyn kokonaisuudistus

- Valtiovarainministeriö on asettanut työryhmän rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämistä koskevan säntelyn kokonaisuudistuksen valmistelemiseksi.
- AML-paketin implementointi kansallisesti tapahtuu rahanpesusäntelyn kokonaisuudistuksen yhteydessä.
- Työryhmän toimikausi 10.5.2024–30.6.2025.

Vaikka rahanpesuasetus on EU-asetuksena suoraan sovellettavaa oikeutta, tulee myös kansallista rahanpesulakia muuttaa sillä suoraan sovellettavan asetustason säntelyn kanssa ei saa olla päällekkäistä tai ristiriidassa olevaa kansallista säntelyä.

Rahanpesuasetuksen soveltamisalasta

Ilmoitusvelvolliset

- Uusia ilmoitusvelvollisia:
 - Kryptovarapalvelun tarjoajat
 - Joukkorahoituslustoja
 - Asuntolainan välittäjät ja kulutusluoton tarjoajat
 - Ammattimaiset jalkapalloklubit ja agentit
 - Sijoitukseen perustuvien oleskelulupien välittäjät
 - Tiettyjen suuriarvoisten tuotteiden kauppiat

Soveltamisalan laajentaminen kansallisesti

- Jäsenvaltioille jätetty rahanpesudirektiivissä **kansallista liikkumavaraa määrittää rahanpesulle ja terrorismin rahoittamiselle alttiita aloja**, joihin sovelletaan rahanpesuasetusta joko kokonaan tai osittain
 - Edellytyksenä ilmoitus komissiolle, joka sisältää:
 - alaan liittyvät rahanpesun/terrorismin rahoittamisen riskien perustelut
 - arvion soveltamisalan laajentamisen vaikutuksista sisämarkkinoille
 - selvityksen siitä tuleeko rahanpesun estämistä koskeva sääntely alan osalta kokonaisuudessaan sovellettavaksi vai vain osittain; ja
 - jälkimmäisessä tapauksessa ne AMLR:n säädökset, joita jäsenvaltio aikoo soveltaa alaan
 - Tällä hetkellä **Suomessa on laajennettu kansallisesti rahanpesusääntelyn soveltamisalaa** siten, että myös muut vakuutusyhtiöt kuin henki- ja sijoitusvakuutuksia tarjoavat yhtiöt kuuluvat voimassa olevan rahanpesulain soveltamisalan piiriin
- **Suomen tulee kansallisesti arvioida onko tämä tarpeen myös jatkossa.**

Soveltamisalan supistaminen kansallisesti satunnaisen tai hyvin rajallisen taloudellisen toiminnan osalta

- Jäsenvaltiot voivat jättää ilmoitusvelvollisuuden ulkopuolelle satunnaisen tai hyvin rajallisen taloudellisen toiminnan, jossa rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riski on pieni
- Rahanpesuasetuksen artiklassa 6 asetetaan tällaiselle toiminnalle useita kriteereitä
- Jäsenvaltioiden tulee mm. asettaa riittävän alhaisia kynnysarvoja liiketoimille ja liikevaihdolle
- Mikäli vaihtoehto sovelletaan, tulee jäsenvaltioiden ottaa käyttöön riskiperusteiset valvontatoimet tai toteutettava muut riittävät toimenpiteet sen varmistamiseksi, ettei tämän artiklan mukaisia poikkeuksia käytetä väärin.
- Suomen tulee ratkaista käyttäkö se tätä mahdollisuutta supistaa rahanpesuasetuksen soveltamisalaa.

Nostoja riskienhallintaa koskevista säännöksistä

Toimintaperiaatteet, menettelytavat ja valvontatoimenpiteet

- Ilmoitusvelvollisilla tulee olla toimintaperiaatteet, menettelytavat ja valvontatoimenpiteet rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen sekä **myös kohdennettujen talouspakotteiden** noudattamatta jättämisen ja kiertämisen riskien vähentämiseksi (artikla 9).
- Artiklassa lueteltu, mitä toimintaperiaatteisiin, menettelytapoihin ja valvontatoimenpiteisiin on vähintään kuuluttava (10 kohtaa).
- Lisäksi tulee olla **sisäiset valvontatoimenpiteet ja riippumaton tarkastustoiminto** (eli sisäinen tarkastus) sisäisten toimintaperiaatteiden ja menettelytapojen testaamiseksi
 - jos riippumatonta tarkastustoimintoa ei ole, voi testin teettää ulkopuolisella asiantuntijalla.
- Hallintotoimintoon hoitavan **ylimmän hallintoelimen on hyväksyttävä sisäiset toimintaperiaatteet.**
- **Sisäiset menettelytavat ja valvontatoimenpiteet on hyväksyttävä vähintään vaatimustenmukaisuudesta vastaavan johtajan (compliance manager) tasolla.**
- AMLA antaa 10.7.2026 mennessä tarkemmat ohjeet

Compliance manager

- Nimitettävä yksi hallintotoimintoon hoitavan ylimmän hallintoelimen jäsen vaatimustenmukaisuudesta vastaavaksi johtajaksi (compliance manager)
- Tehtävänä mm.:
 - varmistaa, että sisäiset toimintaperiaatteet, menettelytavat ja valvontatoimenpiteet ovat johdonmukaisia ilmoitusvelvollisen riskialtistuksen kanssa ja että ne pannaan täytäntöön.
 - varmistaa riittävät henkilöresurssit ja aineelliset resurssit

Huom!

- Kun hallintotoimintoon hoitava ylin hallintoelin on elin, joka vastaa päätöksistään yhteisvastuullisesti, compliance manager on vastuussa elimen avustamisesta ja neuvonnasta sekä em. päätösten valmistelusta.

Compliance officer

- Nimitettävä vaatimustenmukaisuudesta vastaava toimihenkilö (compliance officer).
- Compliance officer
 - vastaa rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjuntaa koskevien vaatimusten päivittäiseen toteuttamiseen liittyvistä toimintaperiaatteista, menettelytavoista ja valvontatoimenpiteistä, myös kohdennettujen talouspakotteiden täytäntöönpanon osalta
 - toimii toimivaltaisten viranomaisten yhteyshenkilönä
 - ilmoittaa epäilyttävistä liiketoimista rahanpesun selvittelykeskukselle
 - laatii liiketoimintaa koskevan riskiarvion (artikla 10)
- Riskiperusteisesti mahdollista, että
 - compliance officer toimii konsernin sisällä useammassa yhtiössä
 - yksi ja sama luonnollinen henkilö huolehtii compliance manager- ja compliance officer –tehtävistä
 - oltava liiketoiminnan luonteen, sen riskit ja monimutkaisuus mukaan luettuna, ja koon vuoksi perusteltua.

Compliance officerille annettava erityinen suoja

- Compliance officerin **erottamisesta** tulee
 - ilmoittaa etukäteen hallintotoimintoa hoitavalle ylimmälle hallintoelimelle
 - lisäksi ilmoitettava valvojalle
- Compliance-funktiolle on annettava **valtuudet ehdottaa** kaikkia tarvittavia toimenpiteitä ilmoitusvelvollisen sisäisten toimintaperiaatteiden, menettelytapojen ja valvontatoimenpiteiden tehokkuuden varmistamiseksi.
- Suojeltava **vastatoimilta**, syrjinnältä ja muulta epäoikeudenmukaiselta kohtelulta
- **Kaupalliset edut eivät saa vaarantaa** compliance officerin päätöksiä tai vaikuttaa niihin aiheettomasti.

Nostoja asiakkaan tuntemista koskevasta sääntelystä

Asiakkaan tuntemistoimet tulee toteuttaa aina, kun...

aloitetaan liikesuhde

on syytä epäillä rahanpesua tai terrorismin rahoittamista

epäillään aiemmin saatujen tuntemistietojen oikeellisuutta/riittävyyttä

on epäilyksiä siitä, onko henkilö, jonka kanssa ollaan tekemisissä, itse asiakas vai henkilö, jolla on valtuudet toimia asiakkaan puolesta

Lisäksi tuntemistoimia tulee toteuttaa yksittäisten liiketoimien osalta mm.

Yksittäisen liiketoimen arvon ollessa vähint. 10 000 euroa

Luotto- ja finanssilaitokset, kun ne aloittavat/suorittavat yksittäisen liiketoimen, joka on TFR:ssä määritelty vähint. 1 000 euron arvoinen varainsiirto

Käteisen osalta tunnistaminen ja henkilöllisyyden todentaminen yli 3 000 euron transaktioista

Kryptovarapalvelun tarjoajien suorittamien yksittäisten liiketoimien osalta

Huom!

AMLalla oikeus määritellä matalammat rajat korkeariskisempiin transaktioihin

asiakkaan tunnistaminen ja henkilöllisyyden todentaminen alle 1 000 euron transaktioista

asiakkaan tuntemistoimet yli 1 000 euron transaktioista

Asiakkaan tuntemisvelvollisuutta koskevat toimenpiteet (artikla 20)

- Sopimusneuvottelujen aikana lisättiin velvoite todentaa, ovatko asiakas tai tosiasialliset omistajat ja edunsaajat **kohdennettujen talouspakotteiden** kohteena.
- Toimenpiteiden laajuus tulee määrittää rahanpesun ja terrorismin rahoituksen **riskien tapauskohtaisen analysoinnin** perusteella ottaen huomioon
 - asiakkaan sekä liikesuhteen tai yksittäisen liiketoimen erityispiirteet
 - ilmoitusvelvollisen koko liiketoimintaa koskeva riskinarviointi
 - rahanpesuasetuksen liitteessä I luetellut rahanpesun ja terrorismin rahoituksen muuttujat
 - rahanpesuasetuksen liitteissä II ja III luetellut riskitekijät.

Asiakkaan tietojen ja asiakirjojen päivittäminen

- Liikesuhteen jatkuvan seurannan (*ongoing monitoring*) yhteydessä varmistettava, että asiakasta koskevat asiakirjat ja tiedot päivitetään ja pidetään ajan tasalla.
- Tietojen päivittämisvälin tulee määräytyä liikesuhteesta aiheutuvan riskin mukaan ja se saa joka tapauksessa olla **enintään:**
 - a) **1 vuosi** sellaisten suuririskisten asiakkaiden kohdalla, joihin sovelletaan tiukennettua tuntemisvelvollisuutta
 - b) **5 vuotta** kaikkien muiden asiakkaiden osalta.
- Luottolaitosten ja finanssilaitosten tulee toteuttaa **pakotetarkistukset** kaikkien kohdennettuihin talouspakotteisiin liittyvien **pakotelistojen päivitysten yhteydessä.**

Kykenemättömyys toteuttaa asiakkaan tuntemisen toimia

- Jos ilmoitusvelvollinen ei pysty toteuttamaan asiakkaan tuntemisvelvollisuutta koskevia toimenpiteitä, sen on
 - pidättäydyttävä liiketoimen suorittamisesta tai liikesuhteen aloittamisesta;
 - lopetettava liikesuhde; ja
 - harkittava asiakkaaseen liittyvästä epäilyttävästä liiketoimesta ilmoittamista rahanpesun selvittelykeskukselle.
- Ilmoitusvelvollisen tulee pitää kirjaa toteuttamistaan asiakkaan tuntemisen toimenpiteistä.
- Dokumentointivelvollisuus koskee myös tilanteita, joissa ilmoitusvelvollinen kieltäytyy aloittamasta liikesuhdetta, lopettaa liikesuhteen tai soveltaa vaihtoehtoisia toimenpiteitä.

De-risking ja financial inclusion AMLAn ja FATFin fokuksessa

- [AMLA](#) antaa 10.7.2027 mennessä EBA:n kanssa yhteiset ohjeet toimenpiteistä sen varmistamiseksi, että perusmaksutilin käyttämisestä koskevat velvoitteet voidaan toteuttaa myös niiden asiakkaiden kohdalla, joihin de-risking-käytännöt vaikuttavat voimakkaimmin.
- Myös [FATFin](#) työ de-risking-ilmion haitallisten vaikutusten torjumiseksi ja taloudellisen osallisuuden (financial inclusion) edistämiseksi jatkuu.
- Parhaillaan julkisella konsultaatiolla on luonnos FATF:n suositusta 1 koskevista muutoksista. Suositus 1 koskee riskien arviointia ja riskiperusteisen lähestymistavan noudattamista.
- Muutoksilla pyritään edistämään taloudellista osallisuutta ja toimenpiteiden oikeasuhtaisuutta. Lisäksi pyritään kannustamaan yksinkertaistettujen tuntemistoimenpiteiden käyttöön.
- Luonnosta voi kommentoida voi 6.12.2024 asti.
- Lisätietoja: [Public Consultation on AML/CFT and Financial Inclusion – proposed changes to FATF Standards](#)

”

Asetuksen soveltamisalaan kuuluvilla elimillä ja henkilöillä on keskeinen tehtävä toimia unionin rahoitusjärjestelmän **portinvartijoina**, ja niiden olisi siksi toteutettava kaikki tarvittavat toimenpiteet asetuksen vaatimusten täyttämiseksi, jotta rikollisia estetään pesemästä laittomasta toiminnasta saamaansa tuottoa tai rahoittamasta terrorismia.

Kysymyksiä tai kommentteja?

Finanssivalvonnan pakoteriskiarvio

Anssi Leisio
Johtava asiantuntija

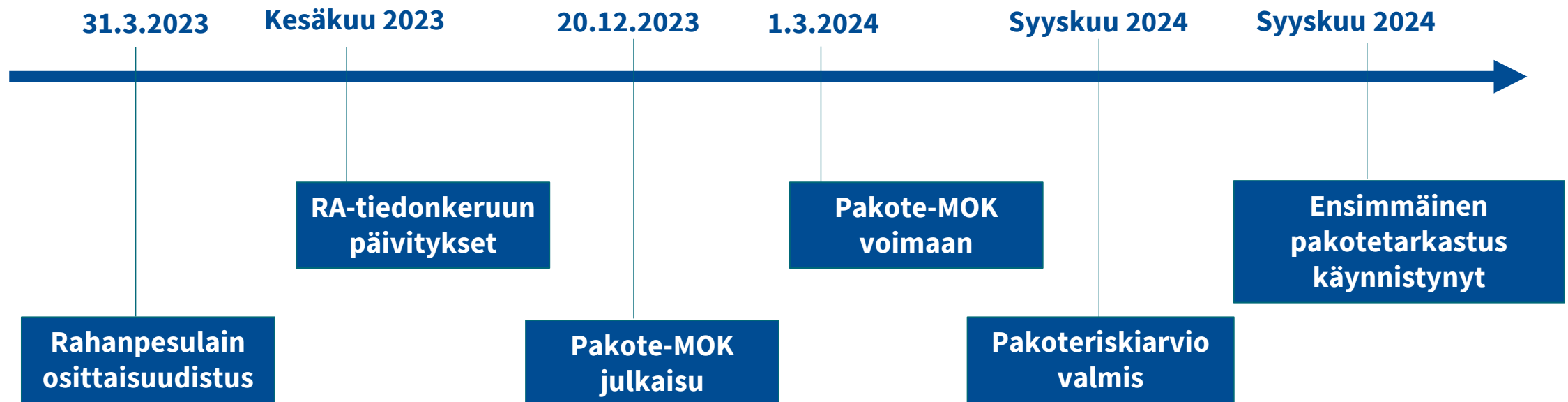

Agenda

1. Huomioita Finanssivalvonnan pakoteriskiarviosta
2. Pakotteiden kiertäminen
3. Yleisiä asioita ja loppuyhteenveto

Pakotteiden menettelytapavalvonta Finanssivalvonnassa

Keskeiset muutokset

Huomioita Finanssivalvonnan pakoteriskiarviosta

Pakoteriskiarvio

- Pakoteriskiarvio valmistui syyskuussa, ja siitä julkaistiin myös yhteenveto 14.10.2024.
 - Riskiarvion ensisijainen tarkoitus on auttaa valvonnan riskiperusteisessa kohdentamisessa.
- Riskiarvio laadittiin 31.12.2023 tilanteen perusteella (RA-tiedonkeruu).
 - Riskiarviossa hyödynnetty myös valvonnassa tehtyjä havaintoja.
 - Pakote-MOK:n vaikutus ei näy vielä tässä riskiarviossa.
- Riskiarvio tullaan päivittämään ensi keväänä.
 - RA-tiedonkeruuseen ei ole tulossa uusia kysymyksiä.
 - Sen sijaan vastausohjeita pyritään selkeyttämään.

Huomioita pakoteriskiarviosta

- **Pakotelistat**
 - Asiakkaiden pakotemonitorointia ei ole toteutettu pakotelistojen päivityttyä.
 - Pakotelistojen päivittämisen viiveet.
 - YK:n pakotelistojen puuttuminen.
- **Riskiarvion puuttuminen**
- **Sisäinen valvonta**
 - Hälytysten tutkimuksen laadunvalvonta.
- **Toimintaohjeet**
 - Varojen jäädytys
 - Pakotteiden kiertäminen
- **Johdolle raportointi**
 - Raportointi johdolle puutteellista.

Pakoteriskiarvion tulokset

Alasektori	Kokonaisriskitaso
Luottolaitokset, ryhmä 3	Erittäin merkittävä
Virtuaalivaluutan tarjoajat	Erittäin merkittävä
Luottolaitokset, ryhmä 2	Erittäin merkittävä
Maksulaitokset	Erittäin merkittävä
Rahavälittäjät	Erittäin merkittävä
Luottolaitokset, ryhmä 1	Merkittävä
Sijoituspalveluntarjoajat	Merkittävä
Rekisteröidyt maksupalveluntarjoajat	Merkittävä
Luottolaitokset, ryhmä 4	Melko merkittävä
Vahinkovakuutusyhtiöt	Melko merkittävä
UCITS-rahastoyhtiöt	Melko merkittävä
Henkivakuutusyhtiöt	Melko merkittävä
Toimiluvalliset AIFM:t	Melko merkittävä
Rekisteröidyt AIFM:t	Melko merkittävä
Luottolaitokset, ryhmä 5	Vähemmän merkittävä
Kuluttajaluotonantajat	Vähemmän merkittävä
Kuluttajaluotonantajat	Vähemmän merkittävä
Luottolaitokset, ryhmä 2	Melko merkittävä
Rekisteröidyt AIFM:t	Melko merkittävä
Toimiluvalliset AIFM:t	Melko merkittävä

- Luottolaitosten toiminnassa riskialtistusta nostaa suhteessa muihin sektoreihin pääasiassa toiminnan **kansainvälinen ulottuvuus**.
- Maksupalveluntarjoajilla riskialtistusta nostaa **maksuliikenne ulkomaille**.
- Rahavälittäjien riskiä nostaa erityisesti se, että ne toimivat pääasiassa osana **kansainvälistä maksupalveluverkostoja**, joilla on yhteyksiä myös pakotteiden kohteena oleviin maihin tai näiden lähialueille.
- Virtuaalivaluutan tarjoajien toiminnassa riskiä nostaa varojensiirrot ulkomaille. Myös virtuaalivaroilla tehtävien **transaktioiden läpinäkyväisyys** nostaa sektorin riskialtistusta.

Yleisiä huomioita pakotteisiin liittyvästä riskienhallinnasta

- Roolit ja vastuut
- Resurssit ja niiden riittävyys
 - Henkilöstöresurssit ja osaaminen
 - Johdon raportointi
- Riskiarvio
 - Riskien laaja-alainen tunnistaminen sekä hallintakeinojen tehokkuuden arviointi
- Oikea-aikainen toimiminen keskeistä riskien hallitsemiseksi
- Pakotteet osaksi asiakkaan tuntemisen toimia
- Jatkuva henkilöstön kouluttaminen
- Sisäinen valvonta, erityisesti ensimmäisessä puolustuslinjassa.
- Tavoite: Valvottava ymmärtää pakotesäätelyn vaatimukset ja on järjestänyt toimintansa siten, että se noudattaa voimassa olevia pakotteita sekä kykenee havaitsemaan ja estämään pakotteiden kiertämistä.

Pakotteiden kiertäminen

Pakotteiden kiertäminen (Venäjän vastaiset pakotteet)

- Pakotteiden kiertäminen yleistermi kaikille pakotelajeille.
 - Yritykset välttää **varojen jäädytys**
 - **Tuonti- ja vientikieltojen** kiertäminen
 - Economically Critical Goods (joiden kohteena Venäjän teollisuus)
 - Esim. traktorit, perävaunut, moottorit ja kuulalaakerit
 - Common High Priority-tuotteet ("battlefield items")
 - Esim. Elektroniset integroidut piirit, äänen, kuvan tai muiden tietojen lähettämiseen tai vastaanottamiseen käytettävät laitteet.
- Välineet pakotteiden kierrolle voivat kuitenkin olla varsin samanlaisia
 - **Kuori- ja peiteyhtiöt** sekä monimutkaiset omistusjärjestelyt
 - Kolmansien maiden hyödyntäminen
 - **Bulvaanit**

Miten pakotteiden kiertäminen on huomioitu sääntelyssä?

- Pakote-MOK 7.4 luku 38 kohta:
”Finanssivalvonnan tulkinnan mukaan rahanpesulain 3 luvun 16 § tarkoittaa, että valvottavan tulee luoda **tehokkaat menettelytavat** pakotesääntelyn ja kansallisten jäädyttämispäätösten **kiertämisen estämiseksi**.

Menettelytavoilla tulee varmistaa, ettei valvottava osallistu toimiin, joiden tavoitteena tai seurauksena on pakotesääntelyn mukaisten kieltojen ja velvoitteiden kiertäminen.

Menettelytapojen tulee pohjautua valvottavan riskiarviossa tunnistettuihin pakotteiden kiertämiseen liittyviin riskeihin”.

Pakotteiden kiertäminen / Pääomamarkkinoilla toimivat yhteisöt

- Kolmansissa maissa sijaitsevat välitys- ja sijoituspalveluja tarjoavat yhtiöt, joilla on yhteyksiä Venäjälle.
 - Esim. yhteistyö venäläispankkien kanssa.
 - Tällaisilla toimijoilla saattaa myös olla suora yhteys pakotelistattuihin tahoihin, joiden puolesta nämä yhtiöt toimivat.
 - Toiminta ei riko paikallisia lakeja.
- Asiakkaiden monimutkaiset ja pitkälle ketjutetut omistusjärjestelyt hankaloittavat tosiasiallisten edunsaajien tunnistamista ja myös varojen alkuperän selvittämistä.
- Vastapuoliin liittyvät riskit.
- Raaka-aineet ja erityisesti kulta.
 - Välittäjällä ei ole esittää tarvittava dokumentaatiota (esim. alkuperämaasta).

Pakotteiden kiertäminen / Vakuutussektori

Yritysasiakkaisiin liittyviä riskejä:

- Toimiala muuttunut äkillisesti helmikuun 2022 jälkeen.
- Asiakkaan liiketoimi tai maksuliikenne liittyy pakotteiden kiertämisen näkökulmasta korkeariskisiin maihin (esim. Keski-Aasian maat, Arabiemiirikunnat (UAE), Turkki, Hongkong, Kiina).
- Yrityksen edunsaajat monimutkaisten omistusketjujen takana.
- Maksut suoritetaan kolmansille osapuolille tai ne ovat peräisin kolmansilta osapuolilta.

Pakotteiden kiertäminen / Virtuaalivaluutan tarjoajat

- Transaktiot pakotelistattujen vaihtopalvelujen tai näihin kytköksissä olevien tahojen kanssa.
- Lompakot, joilla kerätään varoja Venäjän armeijalle.
- Lohkoketjun ulkopuolella (off-chain) tapahtuvat varojen siirrot.

Pakotteiden kiertäminen / Maksupalvelut

- Verkkokauppaostokset ulkomaisilla pankkikorteilla.
- Yritysasiakkaiden monimutkaiset omistusjärjestelyt, joilla esimerkiksi pyritään häivyttämään yhteys Venäjälle.
- Maksuliikenne kolmansiin maihin/ kolmansista maista.

Pakotteiden kiertäminen / Luottolaitossektori

- Korkean riskin toimialat
 - Mm. logistiikka, rahtaus ja huolinta
- Korkean riskin maihin liittyvä maksuliikenne.
- Epätavalliset maksureitit.
- Varojen siirrot virtuaalivaluutan tarjoajilta/tarjoajille.

Yleisiä asioita ja loppuyhteenveto

Pakote-MOK

- Pakote-MOK:n päivitys pikamaksuasetuksen johdosta.
 - Kyseessä vain teknisluonteinen muutos.
 - Muutokset astuvat voimaan tammikuun alussa 2025.
- Euroopan pankkiviranomaisen EBA:n ohjeet pakotteiden noudattamiseen liittyen julkaistiin eilen.
 - Ohjeet astuvat voimaan joulukuussa 2025
 - Pakote-MOK:ia tullaan päivittämään EBA:n ohjeiden johdosta.
 - Päivitetty MOK-luonnos lähetetään julkiselle lausuntokierrokselle.

Yhteenveto

- Resurssien riittävyys tulee varmistaa
- Oikea-aikainen reagointi
- Koulutus ja menettelytavat pakotteiden kiertämisen estämiseksi

Tauko

15 minuuttia

FIN-FSA
FINANSSIVALVONTA

Tekoälyn hyödyntäminen rahanpesun estämisessä valvojan näkökulmasta

Mikael Kuusisto
Vanhempi valvoja

Agenda

- i. Perinteisten menetelmien edut ja riskit
- ii. Tekoälyn mahdollisuudet ja riskit
- iii. Valvojan näkökulmia tekoälyn kehittämiseen, käyttöönottoon ja validointiin
- iv. Keskeisiä nostoja sääntelystä

**Ajatukset ja näkökulmat eivät edusta
Finanssivalvonnan virallista kantaa
tai suosituksia.**

Rahanpesun estämisen perinteisten menetelmien edut ja riskit

- Tarkoitetaan manuaalisia tai järjestelmätuettuja sääntöpohjaisia mallimenetelmiä/monitorointikeinoja

Edut	Riskit
Datavaade	”Out of the box”-ratkaisut vs. ilmoitusvelvollisen luonne ja riskiarvio
Vaatimustenmukaisuus	Eri monitorointikeinojen ”viidakko”
Helppo saatavuus	Kehitys ja ylläpitoresurssitarve
Kehittäminen ja käyttöönotto	Ylisovittaminen/alisovittaminen
Testaus, selkeys ja perusteltavuus	Teknillinen joustamattomuus
Jatkokehitys ja optimointi	Heikko osumatarkkuus
Säätelyyn perustuvat kovakoodatut säännöt	Uusien ilmentymien tai uhkien tunnistaminen

Ajatukset ja näkökulmat eivät edusta Finanssivalvonnan virallista kantaa tai suosituksia

Tekoälyn mahdollisuudet ja riskit

- Tarkoitetaan tietojärjestelmiä, jotka kykenevät suorittamaan ihmismäistä älykkyyttä vaativia tehtäviä, kuten oppimista, päättelyä ja ongelmanratkaisua.

Mahdollisuudet	Riskit
Laajojen datamassojen käsittely ja säännönmukaisuuksien/poikkeamien tunnistaminen	Opetusdata ei ole laadukasta tai tarpeeksi laajaa
Uusien uhkien ja ilmentymien tunnistaminen	Monimutkaisuus ja selitettävyyden puute
Yleispätevä ennustaja nk. ”universal predictor”	Malli ei noudata sääntelyä
Osumatarkkuus parhaimmillaan loistava	Malli ei tunnista ilmoitusvelvollisen riskiarviossa tunnistettuja riskejä / ei ole linjassa riskiarvion kanssa
	Ylisovittaminen/alisovittaminen/syrjintäriski
	Kehitys ja ylläpitoresurssitarve
	Tietosuojahaasteet

Ajatukset ja näkökulmat eivät edusta Finanssivalvonnan virallista kantaa tai suosituksia.

”

Valvojan näkökulmia tekoälyn kehittämiseen,
käyttöönottoon ja validointiin

Valvojan näkökulmia tekoälyn kehittämiseen, käyttöönottoon ja validointiin (1/2)

- Esimerkkinä: jatkuva seuranta, riskiperusteinen arviointi

Osa-alue	Olennaista
Data	- Laatu, laajuus, ajankohta - Muuttujien lukumäärä, vastemuuttujien määrä - Opetus- ja validointidatan suhde
Mallin tyyppi	- Mallin tyyppi ja siihen liittyvät piirteet: Ohjattu, ohjaamaton, vahvistusoppi, syväoppi jne. - Mallin läpinäkyvyys & kompleksisuus: Ymmärtääkö ilmoitusvelvollinen mikä johti mallin eri päätöksiin? - Onko malli räätälöity ilmoitusvelvollisen riskeihin nähden vai onko kyseessä käyttövalmis ns. ”out-of-the-box”-ratkaisu
Mallin ominaisuudet	- Sisältyykö malliin ns. kovakoodattuja sääntöjä - Toimiiko malli autonomisesti vai vaatiiko se luonnollisen henkilön väliintuloa - Pystyykö ilmoitusvelvollinen selittämään ja perustelemaan mallimenetelmää valvojalle - Selviääkö mallin tuloksista asiakkaaseen tai liiketoimeen liittyvät riskitekijät - Tunnistaako malli uusia riskejä tai anomalioita (joita malli ei nähnyt opetusvaiheessa) - Onko ilmoitusvelvollinen kartoittanut tekoälyn liittyvät riskit

Ajatukset ja näkökulmat eivät edusta Finanssivalvonnan virallista kantaa tai suosituksia

Valvojan näkökulmia tekoälyn kehittämiseen, käyttöönottoon ja validointiin (2/2)

Osa-alue	Olennaista
Mallin tulokset	- Mallin tuottamat metriikat: Oikeat positiiviset, väärät positiiviset, oikeat negatiiviset, väärät negatiiviset, mallin tarkkuus (precision/accuracy), mallin palautusarvo (recall) - Ovatko mallin tulokset linjassa ilmoitusvelvollisen riskiarvion kanssa - Tunnistaako malli riskejä (mitään muita kuin esim. lainsäädäntöön pohjautuvat) - Korkeariskisten, normaaliriskisten ja matalariskisten suhde
Mallin valinta, validointi, uudelleen kouluttaminen ja dokumentaatio	- Mallin valintakriteeristö, mallin valinta-analyysi - Miten hallitaan mallintelemiin liittyviä ongelmia ja riskejä esim. yli/alisovittamista? - Mallin validointi: ”below the line testing”, otostestaus - Mitä olivat mallin tulokset ennen tuotantoa ja tuotantokäytössä - Mallin poistumiskriteerit, ns. ”circuit breaker” - Onko optimoinnille/uudelleenopettamiselle asetettu kriteerejä? - Dokumentointi
Mallin/mallien riippuvuudet	- Riippuvuus/päällekkäisyys esim. asiakkaan tunteminen ja jatkuvan seuranta - Prosessi: Johtaako mallin ennuste selonottoon, riskiluokan korotukseen, riskiperusteiseen arviointiin, tehostettuihin tuntemismenettelyihin vai ilmoitukseen epäilyttävästä liiketoimesta? - Hiljennetäänkö hälytyksiä (ns. hibernation/suppression), miksi ja millä kriteereillä?

Ajatukset ja näkökulmat eivät edusta Finanssivalvonnan virallista kantaa tai suosituksia

”

Keskeisiä nostoja sääntelystä

ResL 3:1 Asiakkaan tunteminen ja riskiperusteinen arviointi

2. momentti

- Ilmoitusvelvollisen on asiakassuhteeseen liittyviä rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskejä arvioidessaan otettava huomioon uusiin ja jo olemassa oleviin asiakkaisiin, maihin tai maantieteellisiin alueisiin sekä uusiin, kehitettäviin ja jo olemassa oleviin tuotteisiin, palveluihin ja liiketoimiin sekä jakelukanaviin ja teknologioihin liittyvät rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskit (*riskiperusteinen arviointi*).

Kattaako mallimenetelmä nämä riskit?

4. momentti

- Ilmoitusvelvollisen on voitava osoittaa **valvontaviranomaiselle tai valvomaan asetetulle**, että ilmoitusvelvollisen tässä laissa säädetyt **asiakkaan tuntemista ja jatkuvaa seurantaa** koskevat menetelmät ovat **riittävät rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskin kannalta**.

Pystyykö ilmoitusvelvollinen osoittamaan, että mallimenetelmät ovat tehokkaita?

ResL 3:4 Jatkuva seuranta

2. momentti:

- Ilmoitusvelvollisen on järjestettävä **asiakkaan toiminnan laatuun ja laajuuteen, asiakassuhteen pysyvyyteen ja kestoon sekä riskeihin nähden riittävä seuranta** sen varmistamiseksi, että asiakkaan toiminta **vastaa sitä kokemusta ja tietoa**, joka ilmoitusvelvollisella on **asiakkaasta ja tämän toiminnasta**.

Huomioiko mallimenetelmä, että toiminta vastaa / ei vastaa kokemusta ja tietoa?

3. momentti:

- Ilmoitusvelvollisen on erityisesti kiinnitettävä huomiota liiketoimiin, jotka **rakenteeltaan tai suuruudeltaan** taikka **ilmoitusvelvollisen koon tai toimipaikan** osalta ovat epätavallisia. Samoin on meneteltävä, jos **liiketoimilla ei ole ilmeistä taloudellista tarkoitusta** tai ne **eivät sovi yhteen sen kokemuksen tai tietojen kanssa, jotka ilmoitusvelvollisella on asiakkaasta**. Tarvittaessa liiketoimeen liittyvien varojen **alkuperä on selvitettävä**.

Huomioiko mallimenetelmä liiketoimet, jotka ovat rakenteeltaan tai suuruudeltaan epätavallisia?

Huomioiko mallimenetelmä, että sopiiko liiketoimi yhteen asiakkaasta saadun kokemuksen tai tietojen kanssa?

MOK 5.1 luku: Toimintaperiaatteet ja menettelytavat

- **(14):** Valvottavan tulee varmistaa riskienhallintaa koskevien mallimenetelmien toimivuus sekä säännöllisesti testata ja tarvittaessa päivittää mallimenetelmiä tätä tarkoitusta varten laadittujen toimintaperiaatteiden ja menettelytapojen mukaan.

Onko mallimenetelmiä testattu ja optimoitu?

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2024/1624 (AMLR)

Artikla 76 kohta 5

Ilmoitusvelvolliset voivat tehdä päätöksiä, jotka perustuvat **automaattiseen käsittelyyn**, mukaan lukien asetuksen (EU) 2016/679 4 artiklan 4 alakohdassa määritelty **profilointi**, tai **käsittelyyn**, jossa hyödynnetään Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2024/1689 (45) 3 artiklan 1 alakohdassa määriteltyjä **tekoälyjärjestelmiä**, edellyttäen, että

- a) tällaisissa järjestelmissä **käsiteltävät tiedot rajataan koskemaan vain tämän asetuksen III luvun nojalla saatuja tietoja**
- b) **päätös aloittaa liikesuhde** asiakkaan kanssa tai **kieltäytyä aloittamasta** tai **jatkamasta** sitä **tai toteuttaa yksittäinen liiketoimi** asiakkaan puolesta tai **kieltäytyä toteuttamasta** sitä taikka **lisätä** tai **vähentää** tämän asetuksen 20 artiklan nojalla **sovellettavien asiakkaan tuntemisvelvollisuutta koskevien toimenpiteiden laajuutta** edellyttää ihmisen mielekästä väliintuloa tällaisen päätöksen täsmällisyyden ja asianmukaisuuden varmistamiseksi; ja
- c) **asiakas voi saada selvityksen ilmoitusvelvollisen tekemästä päätöksestä** ja hakea muutosta kyseiseen päätökseen, lukuun ottamatta tämän asetuksen 69 artiklassa tarkoitettua ilmoitusta.

Voimaan 20.6.2024, sovelletaan 10.7.2027

Tekeekö malli päätöksen:

- **Asiakassuhteen aloittamisesta tai jatkamisesta**
- **Liiketoimen toteutuksesta**
 - **Asiakkaan tuntemismenettelyjen tasosta**
 - **?**

Varmistaako henkilö, että mallin tekemät päätökset ovat johdonmukaisia vai toimiiko malli autonomisesti?

Fivan valvontahavainnot rahanpesun estämisestä

Niina Rossi
Johtava valvoja

Esityksen sisältö

Valvontahavaintoja rahanpesun estämisestä

1. Asiakassuhteeseen liittyvien riskitekijöiden havaitseminen ja dokumentointi
2. Tehostettu tuntemisvelvollisuus
3. Rahanpesuilmoituksen jälkeinen asiakkaan tunteminen

Rahanpesun estämisen valvonta

- Rahanpesun estäminen -toimistolla on kaikkiaan yli 1 000 valvottavaa. Valvontatoimet määräytyvät riskiperusteisesti eikä kaikkia valvottavia voida valvoa samalla tavalla.
- RE- toimiston riskiperusteisia valvontatoimia
 - Riskiarviotyö
 - Toimiluvat, rekisteröinnit ja notifikaatiot
 - Jatkuva valvonta
 - Tarkastukset ja teema-arviot

Fivan AML-tarkastukset (valmistuneet 12/2022–10/2024)

- 6 luottolaitosta
- 2 maksulaitos
- 2 rahanvälittäjää
- 1 virtuaalivaluutan tarjoaja
- Kaikkiaan 48 tarkastuksissa tehtyä havaintoa puutteista
- Näistä merkittävyys arviolta 1 (vähäinen merkitys) – 4 (erittäin suuri merkitys)
 - 1= 0 kpl
 - 2= 8 kpl
 - 3= 28 kpl
 - 4= 12 kpl

Asiakassuhteeseen liittyvien riskitekijöiden havaitseminen ja dokumentointi

Valvottavan tulee ottaa hallintakeinoja mitoittaessaan huomioon *asiakkaan riskitason* lisäksi myös se, mihin tekijöihin riskitaso perustuu.

Asiakassuhteeseen liittyvien riskitekijöiden havaitseminen ja dokumentointi

Valvonnan havainto

Valvottavan ohjeen mukaan asiakkaalle tulee tehdä sekä manuaalinen että järjestelmäpohjainen riskiluokittelu, jotta kaikki asiakassuhteeseen liittyvät kohottavat rahanpesun riskit havaitaan.

Asiakassuhteeseen liittyvä *AML riskitekijä* on havaittu *järjestelmäpohjaisen riskiluokittelun* avulla, ja asiakkaan *riskiluokka on nostettu* korkeaan riskiin (näkyvät järjestelmässä). Asiakkaan tietoihin ei ole kuitenkaan dokumentoitu, *mihin riskitekijöihin riskin kohottaminen perustuu*. Asiakkaan tuntemistiedoista ei käy ilmi, onko asiakkaalle tehty lisäksi myös manuaalinen riskiluokittelu valvottavan ohjeen mukaisesti.

Valvonnassa havaittiin, että asiakassuhteeseen *liittyi muitakin kohottavia riskitekijöitä*, joita *ei* ollut *havaittu* tuntemistietojen päivittämisen yhteydessä. Asiakkaan *riskin arvioiminen oli tehty puutteellisilla tiedoilla, vaikkakin asiakkaan riskitaso oli kohotettu korkeaksi*.

Havainnolla on *suora vaikutus* asiakkaan *tehostettuun tuntemiseen*. Tehostettu tunteminen ja *lisätietojen hankkiminen* tulee kohdistaa niihin *riskitekijöihin*, jotka *kohottavat* asiakassuhteeseen liittyvää *riskiä*. Jatkuvaa seuranta ei tässä tapauksessa voi toteuttaa riskeihin nähden kyllin kattavasti ja laaja-alaisesti.

Asiakassuhteeseen liittyvien riskitekijöiden havaitseminen ja dokumentointi

- Asiakkaan *riskitaso* tulee olla *määritelty* (esim. matala, normaali ja korkea) ja tieto dokumentoitu.
- Asiakkaan *dokumentoidusta* riskitasosta tulee ilmetä *mihin riskitekijöihin riskitaso perustuu*.
- Menettelytapojen tulee sisältää menettelyt asiakkaan *riskitason tarkistamiseksi ja päivittämiseksi*, jotta valvottava voi *suhteuttaa* asiakkaan tuntemisen *menettelyt* ja asiakassuhteen seurannan *tarkoituksenmukaisesti asiakkaan riskitasoon nähden*, ja *tarvittaessa harkita riskinottohalukkuuttaan* asiakassuhteen jatkamisen suhteen.

Tehostettu tuntemisvelvollisuus

- Ilmoitusvelvollisen tulee laatia tehostettua asiakkaan tuntemista koskevat menettelyt rahanpesulaissa säädettyihin tilanteisiin.

Tehostettu tuntemisvelvollisuus: valvonnan havaintoja

Havainto 1

Valvottava oli hankkinut joidenkin asiakkaiden kohdalla yksittäisestä tuntemistiedosta esim. varojen alkuperästä lisäselvityksiä. Näitä *yksittäisiä lisäselvityksiä* oli yleisimmin *hankittu monitoroinnin yhteydessä* syntyneiden hälytyksien yhteydessä varojen alkuperään liittyen.

Vaikka *asiakkaaseen olisi tullut kohdentaa* tehostettuja tuntemistoimia, asiakkaasta hankitut tuntemistiedot *eivät kuitenkaan juuri poikenneet asiakkaan normaalista tuntemismenettelystä*.

Valvottava *ei* myöskään ollut *dokumentoinut* asiakkaasta *lisätietoja ja selvityksiä*, erityisesti asiakkaan rahanpesun *riskiä kohottavista tekijöistä*, ja näin ollen valvottava *ei ole* noudattanut omaa *ohjeistusta*.

Tehostettu tuntemisvelvollisuus: valvonnan havaintoja

Havainto 2

Ohjeiden *ylätasaisuuden ja pirstaleisuuden* takia valvottavan tehostetun tuntemisen *ohjeet eivät muodosta johdonmukaista kokonaisuutta*. Valvottavan tehostetun tuntemisen *menettelyt eivät ole riittävät* (ovat erittäin suppeat) ja *painottuvat* erityisesti asiakassuhteen *perustamishetkeen* ja liian suppeaan *transaktiomonitorointiin*. Asiakkaan tehostetulla tuntemisella saatuja tietoja *ei ole dokumentoitu* järjestelmällisesti asiakkaan *tuntemistietoihin (esim. asiakasmuistioon)*.

Valvottavan *ohjeistus* asiakkaan tehostetusta tuntemisesta *ei huomioi Valtioneuvoston asetuksessa* (929/2021) *annettuja säännöksiä tehostetusta menettelystä* asiakkaan tuntemistietojen määrän ja lähteiden osalta eikä tietojen varmistamista luotettavasta lähteestä. Valvottavan *menettelyt ja ohjeet* asiakkaan tehostetun tuntemisen toimiksi *eivät ole riittävät* rahanpesulain *ResL:n 3 luvun 10 §:n ja 13a §:n* vaatimuksiin nähden.

Ohjeet olivat liian ylätasolla eivätkä ne ottaneet kantaa siihen, *millaisissa tavanomaista suuremman* rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen *riskin tilanteissa yksityiskohtaisempia menettelyitä tulisi noudattaa*, eikä sitä, kuinka *laajasti tehostettuun tuntemiseen kuuluvia lisäselvityksiä* olisi tullut tehdä missäkin tilanteessa.

Tehostettu tuntemisvelvollisuus: valvonnan havaintoja

Havainto 3

Valvottava oli tunnistanut, että asiakkaisiin liittyy 3 luvun 10 §:n 1 momentin 2 kohdan mukaisesti tavanomaista suurempi rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen **riski yhtiöiden monimutkaisen yritysraakenteen** perusteella, ja näin ollen riskiluokitellut asiakkaat korkeariskisiksi.

Valvottava *ei ollut hankkinut* tehostetun tuntemisen menettelyinä *lisätietoja ja selvityksiä riskitekijästä*, joka *kohottaa asiakassuhteeseen* liittyvää *riskiä*. Puutteina havaittiin, ettei asiakkaan *toimintaan* ja *erityisesti monimutkaiseen yritysraakenteeseen* liittyvää lisäselvitystä ollut tehty. Lisäksi muutaman oikeushenkilön kohdalla havaittiin, että myös rahanpesulain *3 luvun 3 §:n normaalit* asiakkaan *tuntemistiedot olivat erittäin puutteelliset*.

Valvottava ei ollut hankkinut näistä korkeariskisistä oikeushenkilöistä rahanpesulain 3 luvun 6 §:n 1 momentin mukaisten *tietojen selvittämiseksi laajempaa asiakirjanäyttöä* siitä, *kuka tosiasiallisen edunsaaja on*. Joidenkin korkeariskisten oikeushenkilöiden osalta valvottava *ei ollut selvittänyt omistus- tai äänivaltaketjua* asiakkaasta kuhunkin *tosiasialliseen edunsaajaan asti*.

Tehostettu tuntemisvelvollisuus: valvonnan havaintoja

Havainto 4

Valvonnassa on havaittu, että *valvottavilla on ollut puutteita havaita* rahanpesulain 3 luvun 4 §:n 2 momentin jatkuvassa seurannassa 13 a §:n mukaisia Euroopan talousalueen ulkopuoliseen *korkean riskin valtion liittyviä* liiketoimia ja maksuja.

Valvonnassa *on havaittu puutteita* rahanpesulain 13 a §:n 1 momentin *1-6 kohtien tehostetun tuntemisvelvollisuuden noudattamisessa*. Puutteita on havaittu erityisesti lisätietojen hankkimisessa liiketoimien syistä sekä ylemmän johdon hyväksymisessä asiakassuhteen jatkamisesta.

Tehostetut menettelyt asiakkaan tuntemiseksi

Rahanpesulaissa yksityiskohtaiset tehostetut menettelyt asiakkaan tuntemiseksi

- 3 luvun 11-13 a §:n määritellyissä tilanteissa noudatettavat *menettelyt on kuvattu yksityiskohtaisemmin*, ja tällöin valvottavalle jää *vähemmän harkintavaltaa* tehostettujen menettelyiden laatimisessa.
 - Etätunnistaminen
 - Kirjeenvaihtajasuhteet
 - Poliittisesti vaikutusvaltainen henkilö
 - ETA-alueen ulkopuoliset korkean riskin valtiot (komission korkeariskin maalista)

Rahanpesulain mukaan harkintavaltaa tehostettujen menettelyiden laatimisessa

- 3 luvun 10 §:n 1 momentin 2 kohta
 - Ilmoitusvelvollinen *riskiarvion perusteella arvioi*, että tapaukseen liittyy *tavanomaista suurempi* rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen *riski*.
 - Valvottava on itse *tunnistanut* ja *arvioinut* ne *omaan toimintaansa* liittyvät *tilanteet*, joihin kohdistuu tavanomaista suurempi riski

Asiakkaan tehostettu tunteminen

Tavanomaista suuremman riskin tilanteet

- Valvottava itse määrittelee nämä omaan toimintaansa liittyvät tilanteet ja tilanteisiin liittyvät asiakassuhteet (riskiarvio).
- Tehostettu tunteminen ja *lisätietojen hankkiminen* tulee kohdistaa niihin *riskitekijöihin, jotka kohottavat* asiakassuhteeseen liittyvää *riskiä*.
 - Asiakassuhteen rahanpesun riskiä kohottavia tekijöitä voi olla *yksi tai useampi*
 - *Yksi* tehostetun *menettelyn* sapluuna *ei sovellu kaikkiin* korkean riskin tilanteisiin.
 - Menettelyiden tulee olla *mitoitettu* siten, että ne ovat *oikeassa suhteessa asiakkaaseen liittyvään* rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen *riskiin*.
 - Menettelyitä tukee *riittävän yksityiskohtaiset* valvottavan omaan toimintaa soveltuvat *ohjeet*, jotka sisältävät tehostetun menettelyn *toimenpiteitä*.

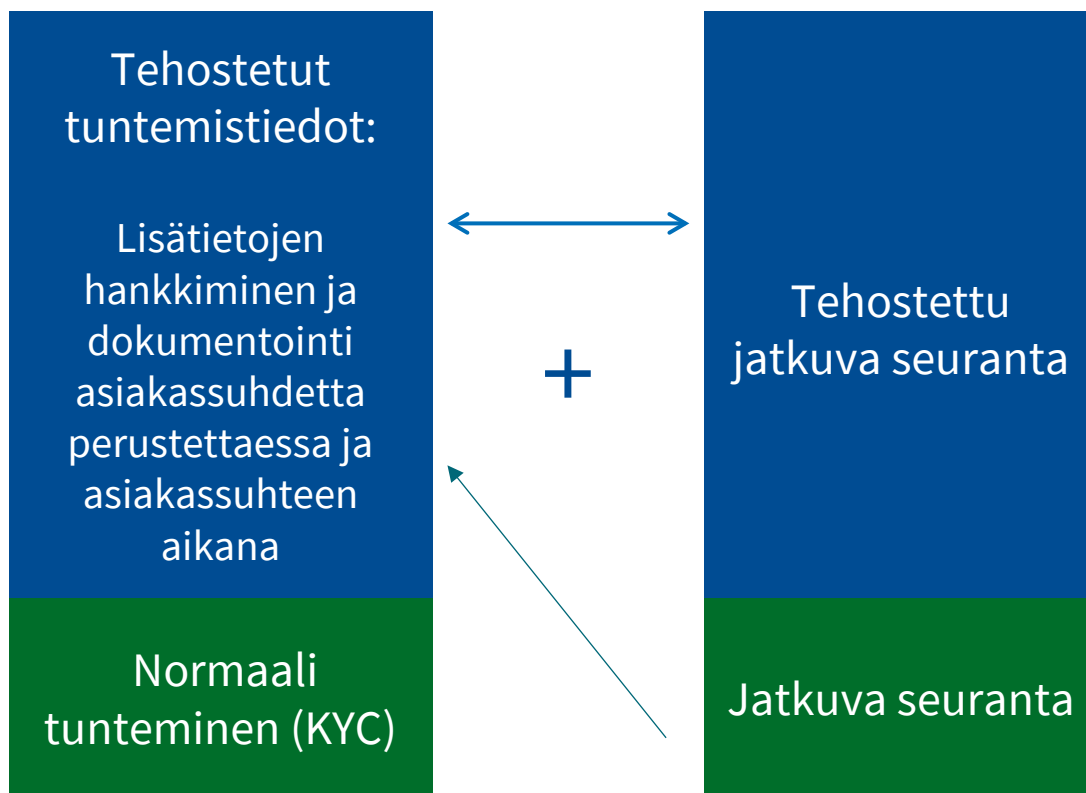
Mitä
lisätietoja
hankitaan?

Tehostetut
tuntemistiedot:

Lisätietojen
hankkiminen ja
dokumentointi
asiakassuhdetta
perustettaessa ja
asiakassuhteen
aikana

Asiakkaan tehostettu tunteminen

Finanssivalvonnan tulkinnan mukaan vaatimus tehostetusta tuntemisesta sisältää:

Asiakkaaksi *tulovaiheessa* valvottavalla *tulee olla menettelyt sen arvioimiseksi*, tuleeko asiakassuhteeseen noudattaa *tehostettua tuntemismenettelyä*.

Asiakkaan tehostetun jatkuvalla seurannalla *varmistetaan*, että *asiakkaan toiminta vastaa sitä kokemusta ja tietoja*, joka valvottavalle on muodostunut asiakkaasta *saatujen tuntemistietojen perusteella*.

Tehostettu tuntemisvelvollisuus: Monimutkainen omistusrakenne (1/2)

Finanssivalvonnan tulkinnan mukaan kun valvottava on arvioinut, että *asiakassuhteeseen liittyy kohonnut* rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen *riski*, rahanpesulain 3 luvun 6 §:n 1 momentin vaatimus asianmukaisista ja riittävästä tiedoista edellyttää sitä, että valvottava hankkii *laajemmin asiakirjanäyttöä, kuka tosiasiallisen edunsaaja on*.

Esimerkiksi

- ulkoisten palveluntarjoajien tietopalveluiden hyödyntäminen sekä
- konserniin kuuluvien yhtiöiden omistajien selvittäminen todentavan asiakirjanäytön perusteella ja näiden yhtiöiden näiden yhtiöiden kaupparekisteriotteiden ja yhtiöjärjestysten tarkistamista (MOK s. 45, kohta 125)

Tehostettu tuntemisvelvollisuus: Monimutkainen omistusrakenne (2/2)

Finanssivalvonnan tulkinnan mukaan *kohonneen riskin* tilanteissa ja muulloinkin, kun on kyse *monimutkaisista omistusrakenteista*

- valvottavan on *selvitettävä* ja *ylläpidettävä tietoa* asiakkaan konsernirakenteesta siten, että selvityksessä käy ilmi *asiakkaan omistustai äänivalta- tai vaikutusvallan tosiasialliseen edunsaajaan asti*. (MOK s.45 kohta 126)

Rahanpesuilmoituksen jälkeinen asiakkaan tunteminen

- Rahanpesuilmoituksen jälkeen valvottavan tulee arvioida, onko sillä riittävät tuntemistiedot asiakkaasta asiakkaan riskiperusteisen arvioinnin tekemiseksi ja asiakkaan tuntemiseksi.

Rahanpesuilmoituksen jälkeinen asiakkaan tunteminen

Valvonnan havaintoja

Havainto 1

Satunnaisista asiakkaista ja heidän liiketoimista on tehty rahanpesun *epäilyilmoituksia*.

Valvottava ei ole noudattanut rahanpesulain mukaisia asiakkaan tuntemisen menettelyitä niin, että se olisi *hankkinut* asiakkaista *riittäviä tuntemistietoja* epäilyilmoituksen tekemisen yhteydessä tai sen jälkeen.

Puutteet *asiakkaiden tuntemistiedoissa* ovat olleet *olennaisia* ja *puuttuvat tiedot välttämättömiä asiakkaan tuntemiseksi*. Valvottavalla *ei* ole ollut *riittäviä tuntemistietoja* asiakkaisiin kohdistuvan rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen *riskin arvioimiseksi*.

Valvottava on tehnyt *useista asiakkaasta* asiakaskohtaisesti *toistuvia peräkkäisiä epäilyilmoituksia* ilman, että valvottava on harkinnut asiakkaiden *palveluiden rajoittamista* tai, että palveluita olisi rajoitettu. Asiakkaiden on ollut *mahdollista jatkaa rahanpesuilmoitukseen johtanutta toimintaa*.

Rahanpesuilmoituksen jälkeinen asiakkaan tunteminen

Valvonnan havaintoja

Havainto 3

Verrattuna asiakkaan tuntemistietoihin ja säännöllisiin tuloihin, *asiakkaan tilin kautta on kulkenut suuria summia rahaa*. Varoja on saapunut *useilta kymmeniltä eri henkilöiltä* ja varoja on pääasiassa *siirretty eteenpäin* asiakkaan tililtä. Samansuuntainen tililiikenne on jatkunut ainakin muutaman vuoden ja jatkunut ennallaan valvottavan tekemästä rahanpesuilmoituksesta huolimatta.

Valvonnessa havaittiin vakavia puutteita asiakkaan ResL:n 3 luvun 3 §:n 2 momentin 8 kohdan tuntemistietojen hankkimisessa ja dokumentoinnissa. *Valvottava ei ollut hankkinut tehostetun tuntemismenettelyn toteuttamiseksi suurimmasta osasta asiakkaan tililiikenteestä varojen alkuperää koskevia tietoja eikä tietoja liiketoimeen liittyvien varojen määränpäästä. Valvottava ei ollut riittävästi tehostanut asiakkaan tuntemistoimia määrän ja lähteiden osalta, eikä valvottava ollut selvittänyt tuntemistietoja asiakkaalta eikä varmentanut niitä luotettavasta lähteestä.*

Puutteet asiakkaan tuntemistiedoissa *olivat olennaisia ja välttämättömiä* ja valvottavalla *ei ole ollut riittäviä tietoja* asiakkaan tuntemiseksi ja asiakkaan riskiperusteisen arvioinnin tekemiseksi.

Valvottava *ei esittänyt* dokumentaatiota siitä, *että se olisi arvioinut* rahanpesuilmoituksien tekemisen jälkeen *tarvetta rajoittaa palveluita* niin, *ettei asiakkaiden olisi mahdollista jatkaa rahanpesuilmoitukseen johtanutta toimintaa.*

Rahanpesuilmoituksen jälkeinen asiakkaan tunteminen

- Rahanpesuilmoituksen jälkeen valvottavan tulee arvioida, onko sillä *riittävät tuntemistiedot* asiakkaasta *asiakkaan riskiperusteisen arvioinnin tekemiseksi* ja *asiakkaan tuntemiseksi*. Valvottavan tulee *arvioida* onko *tarvetta rajoittaa* asiakkaan *palveluita* varmistuakseen siitä, ettei asiakkaan *epäilyttävänä* pidettävä *toiminta* pääse jatkumaan.
- *Asiakassuhteeseen liittyvää* rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen *riskiä* on arvioitava huolimatta siitä, *antaako rahanpesuselvittelykeskus* asiassa *ohjeistusta*.

- Huolellisella asiakkuuden arviolla on merkitystä erityisesti silloin, *kun samasta asiakkaasta on tehty lyhyellä aikavälillä* useita epäilyilmoituksia rahanpesun selvittelykeskukselle.
- Korkeimman oikeuden ennakkopäätöksen (KKO:2121:6) mukaan valvottava voi syyllistyä tuottamukselliseen rahanpesuun, jos se ei noudata vaadittavaa huolellisuutta ja varovaisuutta rikoksen ehkäisemiseksi. Tällöin asiakkaan epäilyttävänä pidettävä toiminta annetaan jatkoa rahanpesuilmoituksesta huolimatta.

Rahanpesuilmoituksen jälkeinen asiakkaan tunteminen

Palveluiden rajoittaminen (ResL 3 luvun 1 §:n 1 momentti)

- Asiakas ei anna riittäviä tuntemistietoja tulisi valvottavan *ensisijaisesti rajoittaa* palveluita ja vasta *viime kädessä irtisanoa sopimus*.
- Palveluiden rajoittamiseen *ei saisi ryhtyä, ellei puute* asiakkaan tuntemistiedoissa ole *olennainen ja välttämätön*. Valvottavan on arvioitava onko sillä *riittävät tiedot asiakkaan tuntemiseksi* ja asiakkaan *riskiperusteisen arvioinnin* tekemiseksi.
- Valvottavan tulee riskiperusteisesti arvioida kuinka yksityiskohtaisia tietoja valvottavan tulee saada asiakkaan tuntemiseksi, ja missä menee raja siinä, että tuntemistiedot ovat riittäviä ja milloin valvottavan sitä vastoin on ryhdyttävä palveluiden rajoittamiseen.
- Finanssivalvonnan tulkinnan mukaan rahanpesulain 3 luvun 1 §:n 1 momentin mukaisia toimenpiteitä *harkittaessa* valvottavan *tulee huomioida* myös, mikä *on syy asiakkaan tuntemistietojen puutteellisuudelle* -> rajoittamisen ei tulisi johtaa asiakkaan kannalta kohtuuttomaan lopputulokseen.

FIN-FSA
FINANSSIVALVONTA

Rahanpesun estämisen toimiston toiminnan painopisteitä 2025

Pekka Vasara
Toimistopäällikkö

Rahanpesun estämisen painopisteet vuodelle 2025

RE-strategia 2025–2026 päivitettävänä

- Tavoitteena saada FATF:n viidenneltä arviointikierroksella hyvä arvosana

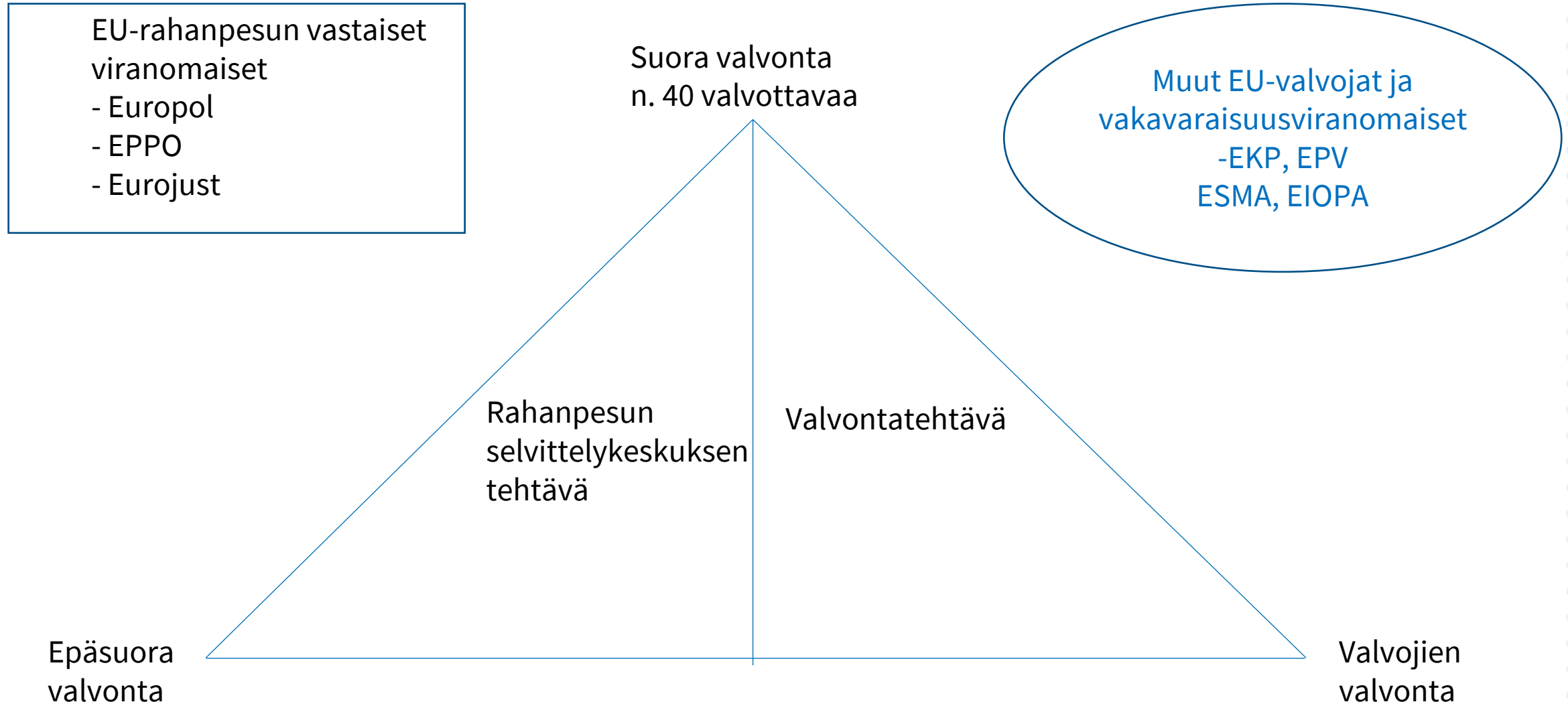
Painopisteet

1. Valvonnassa havaittujen heikkouksien korjaaminen.
2. Pakotteiden menettelytapavalvonta
 - Huomio erityisesti pakotteiden kiertoon.
 - Pakotteiden valvonnassa analyysitiedon hyödyntäminen / riskialueiden tunnistaminen ja riskiperusteinen toiminta.
3. Analytiikan kehittäminen ja eri lähteistä saatavan tiedon parempi hyödyntäminen
 - Kaiken Fivassa saatavilla olevan datan hyödyntäminen).
 - Eri valvonta/analyysityökalujen kokeilu.

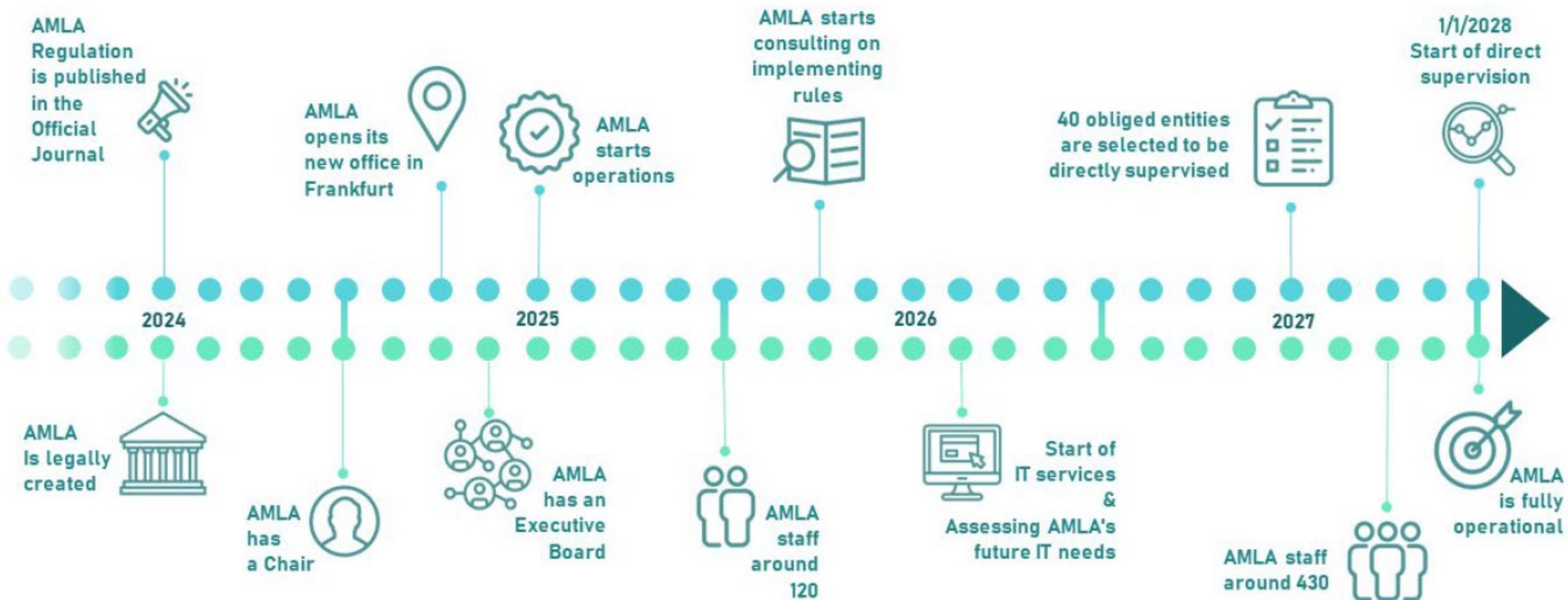
Valvonta

- Tarkastukset
 - Rahanpesun estämisen tarkastukset
 - Pakotteisiin kohdistuvat tarkastukset
- Toimiluvat ja rekisteröinnit
- Maksajan tiedot asetus
- AML Compliance -selvitykset jatkuvat

AMLA pähkinäkuoressa

TIMELINE

Kysymyksiä tai kommentteja?

Toivomme palautettasi

- Anna palautetta seminaarista skannaamalla QR-koodi

Kiitos!